DE CORANTIJN-KWESTIE OP DEN GOEDEN WEG?

DOOR

DR. H. D. BENJAMINS

Aan het slot van mijn vorig artikel over deze kwestie in het nummer van November 1925 (7de jaarg., blz. 343) schreef ik:

„Ik vrees niet voor tegenspraak wanneer ik beweer dat de behandeling van de Surinaamsche begrooting niet de geschikte gelegenheid is om deze kwestie uit te vechten. De ervaring van een kwart eeuw heeft dit geleerd. Er wordt gedebatteerd. De Minister laat de meeste vragen der Kamerleden onbeantwoord. Een besluit wordt niet genomen en de Minister trekt zich van de heele zaak niets meer aan tot de volgende begrooting”

Of de Tweede Kamer het hiermede eens is? Zij gooide het althans over een anderen boeg en bracht de kwestie ter sprake bij de behandeling van de staatbegrooting voor het dienstjaar 1926, hoofdstuk Buitenlandsche Zaken. In het Voorloopig Verslag, vastgesteld 15 October 1925, lees ik:

„§ 5. *Grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana.* De vraag, welke de juiste grens is tusschen Suriname en Britsch Guyana is nog steeds niet tot een oplossing gekomen. Deze vraag is herhaaldelijk ter sprake gebracht bij de behandeling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname. Het eenige resultaat, dat daarmede bereikt is geworden, is dit, dat de onlangs afgetreden Minister van Koloniën de Graaff een oplossing gaf in strijd met die, welke in 1913 was gegeven door den toenmaligen Minister van Buitenlandsche Zaken de Marees van Swinderen. Terwijl toch de heer de Marees van Swinderen zeer positief als zijn meening had uitgesproken, dat de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana wordt gevormd door de Corantijn en diens bovenloop de Coetari-Coeroeni, verklaarde de heer de Graaff, dat de linkeroever van de Corantijn de grenslijn uitmaakt en dus die rivier over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsche gebied behoort.

Verscheidene leden, die van oordeel waren, dat deze quaestie thans zoo spoedig mogelijk tot een oplossing moet worden gebracht, oordeelden het na de teleurstellingen, door hen bij de besprekingen met het hoofd van het Departement van Koloniën ondervonden, het best zich te dezer zake met den Minister van Buitenlandsche Zaken in verbinding te stellen. Gaarne

zouden deze leden vernemen, welke naar 's Ministers opvatting de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana is en op welke gronden die opvatting steunt. Voor het geval de Minister mocht meenen, dat de bedoelde grens niet met zekerheid is aan te geven, zou men het op prijs stellen, indien de Minister de noodige maatregelen zou willen treffen ten einde tot een vaststelling van die grens te geraken."

Maar de Kamer kwam bij den duivel te biecht, als men dit zeggen mag van een zoo hoffelijk man als onze Minister van Buitenlandsche Zaken. In zijn Memorie van Antwoord, ingezonden bij brief van 3 November 1925, gaf de Minister het volgende bescheid:

„§ 5. *Grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana.* De uitspraak van den Minister van Buitenlandsche Zaken van 1913, welke afwijkt van het standpunt tegenwoordig door het Departement van Koloniën ingenomen met betrekking tot de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana, hangt samen met eene opvatting, waarvan dit Departement vroeger had doen blijken. Voorzoover de ondergeteekende zich tot oordeelen bevoegd acht, gelooft hij, met den vorigen Minister van Koloniën, dat inderdaad de opvatting, dat de Corantijn over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsch gebied behoort, in de praktijk bevestiging vindt. Onder deze omstandigheden is er voor hem voorshands geene aanleiding deze aangelegenheid tot eene internationale quaestie te maken."

Dit antwoord is wel het merkwaardigste diplomatieke bloempje, dat op dit veld vol distels, in 25 jaren heeft gebloeid. Zou Zijne Excellentie werkelijk onkundig zijn gebleven van wat in al die jaren over deze kwestie in en buiten de Staten-Generaal is geschreven en gesproken? En dat terwijl de zaak meer *zijn* departement aangaat dan dat van Koloniën! De verklaring van den Minister van Buitenlandsche Zaken van 1913, welke Jhr. van Karnebeek toch zeker voor zich heeft gehad toen hij zijn antwoord schreef, betrof toch ook de *bronrivieren*. Ten overvloede stond dat ook in het te beantwoorden Voorloopig Verslag.

En *De West-Indische Gids*, die zich steeds beijverd heeft aan Zijne Excellentie overdrukken te zenden van de reeks artikelen in het tijdschrift verschenen en waar in handig formaat alles is te vinden wat in de Staten-Generaal over de kwestie werd geschreven en gesproken, een formaat dat de lectuur mogelijk maakt in een luierstoel — bijna had ik gezegd in een hangmat — waartoe de *Handelingen* en de *Bijlagen* zich nu juist niet leenen.

„Eene opvatting, waarvan dit Departement vroeger had doen blijken”. Heeft Jhr. van Karnebeek — hij die anders zoo fijn voelt — toen hij deze woorden neerschreef, niet gevoeld, dat hij hier uitvoeriger had moeten zijn en eenige opheldering had moeten geven van de omstandigheden, die geleid hadden tot deze vroegere opvatting van het Departement, n.l. tot de beweerde „overeenstemming” met de Britsche Regeering? Jaren lang hebben immers de Staten-Generaal om die opheldering gevraagd.

„Voor zooveel de ondergeteekende zich tot oordeelen bevoegd acht”. Komt hier bescheidenheid niet te onpas? Zou Jhr. van Karnebeek in zijn lang ministerieel leven niet voor moeilijker vraagstukken hebben gestaan?

De Memorie van Antwoord is ingezonden bij brief van 3 November 1925. Ware dit een paar dagen later geschied dan had het op 4 November vastgestelde Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1926 den Minister een licht kunnen doen opgaan en zou Zijne Excellentie hebben ingezien dat de Tweede Kamer *ook* de kwestie van de bronrivieren op het oog had.

Het antwoord van den Minister gaf den heer IJzerman bij de openbare behandeling van de begrooting van Buitenlandsche Zaken, in de vergadering van 10 November 1925, aanleiding tot het volgende betoog:

„In § 1 van de Memorie van Antwoord beklaagt Zijne Excellentie zich er over, dat hem in het Voorloopig Verslag gebrek aan mededeelzaamheid werd verweten.

Zijn Excellentie betoogt in die paragraaf, dat hij volstrekt niet met dat gebrek is behept, dat hij integendeel zoo mededeelzaam is als een Minister van Buitenlandsche Zaken maar kan wezen. En hij beantwoordt de klacht over zijn onmededeelzaamheid met een tegenklacht: een klacht over het slechte geheugen van zijn critici. Hij wijst op de veelvuldigheid van de mededeelingen, waarin zijn mededeelzaamheid zich heeft geopenbaard, en hij verklaart, dat het hem heeft getroffen „dat de herinnering aan zoodanige mededeelingen niet altijd behouden bleef”.

Ik begrijp volkomen, dat het Zijn Excellentie getroffen heeft te moeten constateeren, dat leden van deze Kamer soms door hun geheugen in den steek worden gelaten. Ik begrijp dit des te beter, omdat het mij zoo sterk trof, te moeten constateeren, dat zelfs de Minister van Buitenlandsche Zaken zich zijn eigen mededeelingen niet altijd herinnert; dat Zijn Excellentie toen hij § 5 van zijn Memorie van Antwoord schreef, blijkbaar al vergeten was wat hij in § 1 had geschreven.

In § 1 doet Zijn Excellentie zich kennen als iemand, die de mededeelzaamheid als een deugd beschouwt en die zich daarom diep gegriefd voelt door het verwijt van gebrek aan mededeelzaamheid. Het lag dus voor de hand, het was eigenlijk vanzelf sprekend, dat de Minister in de volgende paragrafen zou toonen, hoe hoog hij die deugd in eere houdt; dat hij in die paragrafen een mededeelzaamheid zou ontwikkelen, welke allen, die zijn deugd in twijfel hadden getrokken, beschaamd zou doen staan.

En vooral wat betreft het in § 5 behandelde onderwerp, de quaestie van Suriname's westgrens kon men verwachten, dat de Minister een overtuigende demonstratie van zijn mededeelzaamheid zou geven.

Want hier was die demonstratie al bijzonder gemakkelijk!

Immers tot dusverre heeft de Regeering, wanneer deze quaestie in de Staten-Generaal ter sprake kwam, nooit van eenige neiging tot mededeelzaamheid blijk gegeven. Gewoonlijk toonde zij een sterke neiging om zich van die quaestie met een Jantje van Leiden af te maken. En wanneer zij een enkele maal, zooals Minister de Graaff in de Memorie van Antwoord bij de Surinaamsche begroting van 1924, zich genoopt voelde wat méér van de zaak te vertellen, dan muntte, naar ik toen heb aangetoond, de uiteenzetting evenmin door volledigheid als door juistheid uit.

Die omstandigheid, de uiterst geringe mededeelzaamheid van hcn, die vroeger de Volksvertegenwoordiging in zake de grensquaestie hebben voor- gelicht — d. w. z. in duisternis hebben gelaten —, maakte het voor dezen Minister zoo gemakkelijk, gaf hem zoo'n ongezochte gelegenheid om met bijzondere duidelijkheid te demonstreeren, dat tot zijn vele voortreffelijke qualiteiten ook de mededeelzaamheid behoort.

Helaas, Mijnheer de Voorzitter! Zijn Excellentie heeft die gelegenheid onbenut gelaten.

De „verscheidene leden”, die, blijkens het Voorloopig Verslag, zich, na de teleurstellingen, door hen bij de besprekingen met het hoofd van het Departement van Koloniën ondervonden, tot dezen Minister wendden, in de stellige verwachting nu bij een beter adres aan te kloppen, zullen wel zeer zijn teleurgesteld.

Deze leden hadden in het Voorloopig Verslag allereerst er op gewezen, dat de mededeelingen van Minister de Graaff in strijd waren met die in 1913, door den toenmaligen Minister van Buitenlandsche Zaken de Marees van Swinderen gegeven:

„Terwijl toch de heer de Marees van Swinderen zeer positief als zijn meening had uitgesproken, dat de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana wordt gevormd door de Corantijn en diens bovenloop de Coetari-Coeroeni, verklaarde de heer de Graaff, dat de linkeroever van de Corantijn de grenslijn uitmaakt en dus die rivier over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsche gebied behoort.”

En wat zegt nu Zijn Excellentie in § 5 van de Memorie van Antwoord tot opheldering, tot verklaring van die krasse tegenstrijdigheid?

Hij deelt ons mede:

„De uitspraak van den Minister van Buitenlandsche Zaken van 1913, welke afwijkt van het standpunt tegenwoordig door het Departement van Koloniën ingenomen met betrekking tot de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana, hangt samen met een opvatting, waarvan dit Departement vroeger had doen blijken.”

Meer niet!

De verklaring van de tegenstrijdigheid komt dus hierop neer: Dat men

vroeger een heel ander standpunt innam dan men tegenwoordig inneemt, hangt samen met de omstandigheid, dat men vroeger een heel ander standpunt placht in te nemen. Een verklaring, die evenveel licht geeft als die, welke Onkel Braesig van de armoede gaf, nl., dat de armoede te wijten was aan la pauvreté.

Toch was er wel reden, om een iets meer verklarende verklaring van deze zaak te geven.

Immers, Minister de Marees van Swinderen heeft zijn uitspraak niet gegeven als een min of meer persoonlijke opvatting, neen, hij heeft in het Voorlopig Verslag aan de Eerste Kamer 1913 met nadruk verklaard:

„dat het op gronden van historischen en volkenrechtelijken aard in overeenstemming met de Britsche Regeering, als een uitgemaakte zaak (is) te beschouwen, dat die grens wordt gevormd door de Corantijn en diens bovenloop de Coetari-Coeroeni, op welken waterloop in zijn geheel toepasselijk zijn de gewone regelen van het volkenrecht ten aanzien van gemeenschappelijke grensrivieren geldende.”

Minister de Marees van Swinderen verklaarde dus niet alleen, dat het zuidelijk deel van Suriname's westgrens gevormd wordt door de Coeroeni en niet door de New-River, zoodat het tusschen die twee bronrivieren van de Corantijn gelegen gebied tot Britsch-Guyana en niet tot Suriname behoorde en dat de grens verder niet langs den linkeroever van den Corantijn, maar langs den „Talweg” of door het midden van de rivier liep, maar hij verklaarde bovendien, dat dit een uitgemaakte zaak was en wel een in overeenstemming met de Britsche Regeering uitgemaakte zaak.

En deze verklaring was te opvallender, waar de Nederlandsche Regeering na de in 1899 genomen scheidsrechterlijke uitspraak in zake de grensregeling tusschen Britsch-Guyana en Venezuela aan de Britsche Regeering had medegedeeld, dat die uitspraak niet kon praejudicieren op onze rechten om de New River als de grens te beschouwen; waarop de Britsche Regeering te kennen had gegeven, dat zij voor dat standpunt niets voelde en vast wenschte te houden aan de Coeroeni als grensrivier. Toen was dit laatste voor de Nederlandsche Regeering dus geen uitgemaakte zaak en was er geen overeenstemming met de Britsche Regeering.

Er moet dus tusschen 1899 en 1913 iets gebeurd zijn, een mondeling of schriftelijk overleg tusschen de Nederlandsche en Britsche Regeeringen hebben plaats gehad, waardoor Minister de Marees van Swinderen in 1913 zoo'n besliste uitspraak kon doen.

Maar wat er gebeurd is, dit is de Kamer ondanks herhaalden aandrang nooit medegedeeld. De Regeering heeft daarover tot nog toe de meest mogelijke onmededeelzaamheid getoond.

In Suriname is de Regeering iets mededeelzamer geweest. Daar heeft, in de vergadering der Koloniale Staten van 5 Mei 1913, de procureur-generaal, gedelegeerde van den Gouverneur, medegedeeld, dat in zake de westgrens reeds in 1903 een beslissing was tot stand gekomen. En hij voegde hier later aan toe, dat wanneer de betrekkelijke bescheiden gepubliceerd zouden zijn, blijken zou, dat die beslissing op goede gronden genomen was.

Wat voor een beslissing dit geweest is, bleef ons tot heden onbekend. Een definitieve en bindende beslissing kan het bezwaarlijk geweest zijn, daar hiervoor de medewerking van de Staten-Generaal vereischt is.

De publicatie van de bescheiden, welke ons het noodige licht zouden kunnen verschaffen, is herhaaldelijk in de Eerste en in de Tweede Kamer verzocht, maar tot nog toe steeds door de Regeering geweigerd.

Waarom?

In de pers is wel eens ondersteld, dat die weigering een gevolg was van bezwaren, welke de Britsche Regeering tegen die publicatie zou hebben.

Maar op een vraag dienaangaande, door mij aan Minister de Graaff gericht, heeft deze geantwoord, 6 Februari 1923:

„Aan eenige bedenking van dien aard is vermoedelijk zelfs geen oogenblik gedacht.”

Die onderstelling kan dus niet juist zijn.

Zijn Excellentie heeft in antwoord op een vraag van het Eerste Kamerlid van Kol, 8 September 1921, als motief genoemd: de groote uitgebreidheid van de bescheiden over de grensregeling, die over een tijdperk van anderhalve eeuw loopen. En Minister de Graaff heeft 8 Maart 1922 dat zelfde bezwaar aangevoerd: de publicatie zou, ten gevolge van haar omvang, te duur worden.

Nu geloof ik, dat dit bezwaar eenigszins gezocht is en dat in ieder geval het evenwicht van de Staatsbegroting zeker niet bedreigd zou worden, indien de Regeering overging tot publicatie van de bescheiden, welke genoemd zijn in het Voorloopig Verslag over de Surinaamsche begroting:

„1°. de briefwisseling, welke voorafgegaan is aan de opdracht-Schomburgk, zoowel die met onze Regeering als die tusschen de Gouverneurs van Britsch-Guyana en Suriname;

2°. de mededeeling van de Britsche Regeering aan de Nederlandsche Regeering van de uitkomsten van Schomburgk's exploratie;

3°. de briefwisseling tusschen de beide genoemde Regeeringen na de uitspraak in 1899 van het Scheidsgerecht te Parijs in zake de grensscheiding tusschen Britsch-Guyana en Venezuela, alsmede de nota's van het Gouvernement van Suriname over deze aangelegenheid.”

Bovendien kan, indien de Regeering het kostenbezwaar toch nog onoverkomelijk mocht achten, gebruik gemaakt worden van het aanbod, in de Novemberaflevering van *De West-Indische Gids* gedaan, om de publicatie in dat tijdschrift te doen geschieden, in welk geval zij dus in het geheel geen uitgaven van 's Lands schatkist zou eischen.

Er zou thans dus voor een weigering tot publicatie geen ander motief kunnen bestaan dan een zucht om het gebeurde te verheimelijken, een neiging om de Volksvertegenwoordiging te verhinderen zich een gefundeerd oordeel te vormen over de ontwikkeling en den stand van de al sinds een kwarteeuw in deze Kamer ter sprake gebrachte quaestie van Suriname's westgrens.

Van een dergelijke zucht en een dergelijke neiging kan ik natuurlijk dezen Minister, die de mededeelzaamheid onder de cardinale deugden rekent, geen oogenblik verdenken. Ik hoop dus dat Zijn Excellentie ons straks iets meer tot verklaring van de in het Voorloopig Verslag aangeduide tegenstrijdigheden zal mededeelen dan het al te sobere en al zeer weinig mededeelzame antwoord, dat hij in zijn Memorie gaf. En ook indien deze hoop ijdel mocht blijken, dan vertrouw ik in ieder geval, dat Zijne Excellentie zal toezeggen, dat hij bereid is tot de gevraagde publicatie, voor zoover deze van zijn toestemming afhankelijk is, mede te werken.

Behalve den zin, dien ik reeds aangehaald heb, heeft de Minister in zijn Memorie van Antwoord nog een tweetal zinnen geproduceerd, ter beantwoording van de vraag in het Voorloopig Verslag: welke naar 's-Ministers opvatting de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana is en op welke gronden die opvatting steunt. Op die vraag volgt de opmerking:

„Voor het geval de Minister mocht meenen, dat de bedoelde grens niet met zekerheid is aan te geven, zou men het op prijs stellen, indien de Minister de noodige maatregelen zou willen treffen ten einde tot een vaststelling van die grens te geraken.”

Het antwoord van den Minister luidt:

„Voor zoover de ondergeteekende zich tot oordeelen bevoegd acht, geloof ik, met den vorigen Minister van Koloniën, dat inderdaad de opvatting, dat de Corantijn over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsche gebied behoort, in de praktijk bevestiging vindt. Onder deze omstandigheden is er voor hem voorshands geene aanleiding deze aangelegenheid tot eene internationale quaestie te maken.”

In dit antwoord houdt Zijn Excellentie niet één, maar drie slagen om den arm. Hij zegt niet, dat de grens zóó is, maar alleen dat een opvatting omtrent die grens „in de praktijk bevestiging vindt”. Hij zegt bovendien niet dat hij dit weet, maar alleen, dat hij dit gelooft. En ten slotte houdt hij nog een derden slag om den arm, door te zeggen: „voor zoover de ondergeteekende zich tot oordeelen bevoegd acht”.

Daarenboven is dit bijna-griezelig voorzichtige antwoord allesbehalve volledig. De grensquaestie betreft niet enkel de vraag of de rivier de Corantijn Nederlandsch gebied is, maar ook welke van de twee groote bronrivieren van de Corantijn het zuidelijk deel van Suriname's westgrens vormt.

Over dit deel en wel het belangrijkste deel van de quaestie bewaarde Zijn Excellentie een volslagen stilzwijgen”.

Hier viel de heer Van Karnebeek, Minister van Buitenlandsche Zaken, den spreker in de rede, met deze opmerking:

„Die quaestie wordt in het Voorloopig Verslag niet bedoeld of zij is daar niet goed geformuleerd”.

Waarop de heer IJzerman vervolgde:

„In het Voorloopig Verslag wordt een algemeen oordeel gevraagd over den loop van de grenzen.

Na dat onvolledige antwoord komt de Minister dan tot zijn conclusie: dat er onder deze omstandigheden voor hem voorshands geen aanleiding is, deze aangelegenheid tot een internationale quaestie te maken.

Verstaat men onder een internationale quaestie een internationale ruzie, dan is deze mededeeling overbodig. Niemand in deze Kamer verwacht of wenscht, dat ter wille van Suriname's westgrens de Nederlandsche Leeuw op zijn achterpooten zal gaan staan en zijn tanden zal laten zien aan den Britschen luipaard.

Maar verstaat men onder een internationale quaestie hier: een onzekerheid omtrent de grens tusschen twee landen en een meningsverschil tusschen twee Regeeringen, dan behoeft in dit geval de internationale quaestie niet gemaakt te worden, want zij bestaat reeds sinds 1899 of 1900, en het gaat er dus alleen om, een internationale quaestie tot oplossing te brengen.

Over deze quaestie is de laatste jaren hier en in de Eerste Kamer herhaaldelijk en uitvoerig gesproken, en het lijkt me daarom overbodig, nogmaals uiteen te zetten, waarom de existentie van die quaestie niet questionus is.

300 DE CORANTIJN-KWESTIE OP DEN GOEDEN WEG?

Trouwens ik behoef dit ook daarom niet te doen, omdat die existentie reeds duidelijk blijkt uit 's Ministers eigen Memorie van Antwoord.

Want de onzekerheid omtrent Suriname's westgrens is zóó groot, dat zelfs Zijn Excellentie niet met zekerheid durft zeggen, hoe die grens loopt. Hij geeft zijn opvatting daaromtrent met het grootst mogelijke voorbehoud, als iets wat hij enkel maar gelooft, en dan alleen nog gelooft, voor zoover hij zich tot oordeelen bevoegd acht, zoodat zelfs dit geloof niet erg vaststaat.

Als er nu iemand in Nederland is, die goed moet weten en die natuurlijk ook goed weet, hoe de grenzen van het Rijk loopen en waar dus het buitenland begint, dan is dit toch wel de Minister van Buitenlandsche Zaken. De onzekerheid van dezen Minister maakt het dus zeker, dat in dit geval omtrent de grens wel een buitengewoon groote onzekerheid bestaat.

Nu heeft bij de behandeling van de vorige Surinaamsche begrooting Minister de Graaff, die op dit gebied zeer vindingrijk was, een nieuw motief aangevoerd voor het laten rusten van deze quaestie. En wel het feit, dat de voorzitter van het Kon. Aardrijkskundig Genootschap, dr. IJzerman, de meening heeft uitgesproken, dat niet de New River, maar de Coeroeni waarschijnlijk de voornaamste bronrivier van de Corantijn zou zijn en dat dus bij onderzoek zou blijken, dat Nederland geen aanspraak kan maken op het gebied tusschen de beide bronrivieren.

Maar dit kan alleen een motief zijn voor hen, die geen grensregeling, geen arbitrage wenschen dan indien bij voorbaat vaststaat, dat de beslissing ten gunste van Nederland zal uitvallen.

Dit lijkt me echter een zeer verkeerd standpunt.

Hoe die grens wordt vastgesteld, is voor Suriname geen levensquaestie, maar dát zij wordt vastgesteld, is voor Suriname van groot belang.

Evengoed of beter dan een onzer weet Zijn Excellentie hoe gevaarlijk onzekerheid omtrent den loop van een grens en de hieruit ontstane geschillen kunnen worden, en hoe verstandig het dus is, dergelijke gevaren te voorkomen.

In Suriname, waar men direct met de zaak te maken heeft, heeft men dan ook herhaaldelijk op een definitieve regeling aangedrongen.

Nog dit jaar, 21 Februari ll., schreef de Gouverneur in zijn missive aan de Koloniale Staten, bij zijn terugkeer uit Holland, dat een dergelijke regeling dringend noodig was en dat er een einde diende te komen aan de bestaande onzekerheid.

Ik wil er ten slotte aan herinneren, hoe de bekende ster-correspondent van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, dr. van Blankensteyn, in een artikel in „*Neerlandia*” (Dec. 1923) in verband met deze quaestie het woord van een Poolsch Staatsman citeerde:

„Een land zonder grenzen is als een mensch zonder huid; het doet zich pijn waar het met anderen in aanraking komt”,

en hoe hij zijn beschouwing over deze quaestie eindigde met op te merken:

„De geschiedenis heeft geleerd, dat groote Mogendheden ten opzichte van gebiedsvragen niet handelbaarder worden, als er in het betrokken gebied goud of edele steenen worden gevonden.

Wij zouden wenschen, dat deze lessen der geschiedenis niet vergeten werden.”

Ik hoop met dr. van Blankensteyn, dat de Minister zich deze lessen der geschiedenis zal herinneren en dus deze quaestie niet „voorshands” zal laten rusten, en ik hoop ook, dat Zijn Excellentie zich eveneens zal herinne-

ren wat hij in § 1 van zijn Memorie van Antwoord over zijn mededeelzaamheid heeft gezegd en dat deze herinnering hem er toe zal bewegen om zijn medewerking te verleenen tot de publicatie van de bescheiden betreffende deze grensquaestie."

En wat was nu het antwoord van den Minister? Zie hier:

"Ik kom nu tot een andere quaestie, die door den heer IJzerman is besproken. Deze dacht blijkbaar, dat hij mij inderdaad kon betrappen op een geval van zeer gebrekkige mededeelzaamheid. Het geldt de aangelegenheid behandeld in paragraaf 5 van de Memorie van Antwoord, nl. de grensquaestie van Suriname. De geachte afgevaardigde heeft er over geklaagd dat dat antwoord zoo kort en zoo vaag was. Maar er is mij bij het aanhooren van dien geachten afgevaardigde gebleken, dat er een misverstand in het spel is. Er zijn, met betrekking tot Suriname, twee grensquaesties. De eene is de vraag, in hoeverre bij de Corantijn, de grensrivier tusschen Suriname en Britsch-Guyana, de dalweg of de linkeroever van de rivier de grens is; de andere is, welke is de bronrivier van de Corantijn, met andere woorden: aan wie komt toe de driehoek tusschen de New River en de Coetari Coeroeni? Dat zijn twee onderscheidene quaesties. Het grootste gedeelte van het betoog van den geachten afgevaardigde was gericht op de laatste quaestie, d.w.z. wat is de bronrivier, de New River of de Coetari Coeroeni. Leest men echter het Voorloopig Verslag, *hinc illae lacrimae*, dan ligt daar de bron van het misverstand. Zooals dat luidt kan de vraag niet anders begrepen worden dan dat zij betrekking had op de quaestie, of de dalweg, dan wel de linkeroever de grens is. Er wordt gezegd:

"Terwijl toch de heer de Marees van Swinderen zeer positief als zijn meening had uitgesproken, dat de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana wordt gevormd door de Corantijn en diens bovenloop de Coetari-Coeroeni, verklaarde de heer de Graaff, dat de linkeroever van de Corantijn de grenslijn uitmaakt en dus die rivier over de volle breedte met de daarin gelegen eilanden tot het Nederlandsche gebied behoort."

Dat is de eene grensquaestie en in den gedachtengang, dat deze bedoeld werd is het antwoord geconcipieerd.

Was de andere grensquaestie bedoeld geworden, dan had zeer zeker het Departement met dit antwoord zich van de zaak niet kunnen afmaken en zou de geachte spreker te recht aanmerking hebben kunnen maken. Nu echter niet. Ik stel er prijs op, dit te doen uitkomen, omdat ik den indruk heb, dat hier een misverstand in het spel is.

Wat betreft de quaestie van de New River en de Coeroeni-Coetari als bronrivier van de Corantijn, ik heb op het oogenblik niet de gegevens bij mij om daarop een antwoord te geven. Deze zeer ingewikkelde quaestie heeft herhaaldelijk een onderwerp van behandeling uitgemaakt met den Minister van Koloniën, ook naar aanleiding van vragen van den heer van Doorn, maar ik kan die quaestie niet beschouwen als aan de orde te zijn."

De heer IJzerman heeft niet gerepliceerd. De gelegenheid daartoe heeft op dien gedenkwaardigen avond ontbroken.

Is er ooit teleurstellender, bedroevender antwoord ge-

ven op een voortreffelijk betoog? Ik wil hopen dat Jhr. van Karnebeek, als hij een overdruk van dit artikel ontvangt, rustig de rede van den heer IJzerman zal lezen. Hij zal genieten van de heldere, geestige uiteenzetting, en als hij ook het klemmende betoog van den heer Drooglever Fortuyn, bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting (hierachter opgenomen) leest, dan is het niet onwaarschijnlijk dat zijn antwoord hem zelf niet zal bevredigen.

De Minister had de gegevens niet bij zich. Had men niet mogen verwachten dat Zijne Excellentie, ook zonder die gegevens bij zich te hebben, op de hoogte zou zijn, van deze in den treure in de Staten-Generaal behandelde, zijn departement rakende kwestie?

Maar er is meer: Tusschen 3 en 10 November was het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1926 verschenen. De kennisneming daarvan had den Minister kunnen doen weten welke kwestie aan de orde was.

„Deze zeer ingewikkelde quaestie”! N.l. die van de bronrivieren. Meent zijne Excellentie dat in ernst? Dan is het jammer dat niet uiteengezet is, waarin die ingewikkeldheid wel mag bestaan?

In een nutshell is de kwestie toch niet anders dan deze: de Corantijn is de grens, maar de eene onderzoeker zegt dat de Koetari-Koeroeni, de andere dat de New River de voortzetting van de Corantijn is. Wie heeft gelijk?

De ouderdom heeft de kwestie ietwat taai, maar niet ingewikkeld gemaakt.

Bij het opstellen van de Memorie van Antwoord had de Minister de gegevens wèl bij zich of hij had zich die kunnen doen voorleggen.

De poging van de Tweede Kamer om van het Departement van Buitenlandsche Zaken licht in deze zaak te verkrijgen is dus op een volkomen fiasco uitgelopen... tengevolge van een „misverstand”.

Een misverstand in een kwestie, die reeds zoovele jaren in de Staten-Generaal wordt behandeld. Het is wel zeer droevig.

Hoe het ook zij, ook bij Buitenlandsche Zaken valt eeni-

ge vooruitgang te boeken, want terwijl Minister de Marees van Swinderen in 1913 had verklaard dat het „een uitgemaakte zaak” was en Minister Loudon in 1914 had verzekerd dat er geen grensgeschil bestond, zegt Minister van Karnebeek, dat hij die kwestie niet kan beschouwen als aan de orde te zijn. Het *bestaan* van de kwestie ontkent hij dus niet.

Alsof de Kamer van haar poging bij Buitenlandsche Zaken niet veel heil verwachtte, heeft zij ook den Minister van Koloniën aan den tand willen voelen. In het op 4 November 1925 vastgestelde Voorloopig Verslag betreffende de Surinaamsche begroting voor 1926 deed zij dit in de volgende woorden:

„*Grensqwestie*. Verscheidene leden gaven als hun gevoelen te kennen, dat na hetgeen bij de behandeling van de begroting voor het loopende dienstjaar in de beide Kamers der Staten-Generaal over de grensqwestie is gezegd bezwaarlijk is vol te houden, dat er omtrent de westelijke grens van Suriname geen onzekerheid bestaat. Deze onzekerheid wordt in Suriname zelf als een moeilijkheid gevoeld. In een missive van den Gouverneur aan den voorzitter van de Koloniale Staten d.d. 21 Februari j.l. werd de meening uitgesproken, dat hieraan een einde dient te komen. In verband hier mede vroegen de leden, hier aan het woord, of de Regeering thans bereid is onverwijld met de Britsche Regeering in overleg te treden, ten einde na een gezamenlijk onderzoek tot een oplossing te geraken.

Gevraagd werd voorts, of de Regeering bereid is, ten einde de Kamer in de gelegenheid te stellen zich een oordeel over deze zaak te vormen, ter inzage te verstrekken:

1°. de briefwisseling, welke voorafgegaan is aan de opdracht-Schomburgk, zoowel die met onze Regeering als die tusschen de Gouverneurs van Britsch-Guyana en Suriname;

2°. de mededeeling van de Britsche Regeering aan de Nederlandsche Regeering van de uitkomsten van Schomburgk's exploratie;

3°. de briefwisseling tusschen de beide genoemde Regeeringen na de uitspraak in 1899 van het Scheidsgerecht te Parijs in zake de grensregeling tusschen Britsch-Guyana en Venezuela, alsmede de nota's van het Gouvernement van Suriname over deze aangelegenheid.”

Inmiddels was de ministerieële crisis ingetreden. Van daar dat de Memorie van Antwoord eerst bij brief van 18 Maart 1926 werd ingezonden. Zij luidde:

„*Grenskwestie*. De ondergeteekende heeft nog niet de gelegenheid gehad om zich een oordeel te vormen over de aangelegenheid, welke onder dit hoofd ter sprake is gebracht. Hij moge voor het tegenwoordige volstaan met te verwijzen naar de uitvoerige beschouwingen, welke Minister De

304 DE CORANTIJN-KWESTIE OP DEN GOEDEN WEG?

Graaff bij herhaling aan deze zaak heeft gewijd. Uit de beschouwingen blijkt onder meer, dat er in de praktijk — een praktijk van vele jaren — voor de westelijke grens van Suriname geen onzekerheid bestaat, waaraan een einde zou dienen te worden gemaakt. Ook moge er aan worden herinnerd, dat de Minister van Buitenlandsche Zaken nog zeer onlangs heeft verklaard van gevoelen te zijn, dat er geen aanleiding bestaat deze aangelegenheid tot eene internationale quaestie te maken.

Zoolang hij de stukken ter zake nog niet heeft kunnen bestudeeren moet de ondergeteekende bezwaar maken zich uit te spreken nopens het overleggen van een gedeelte dier stukken aan de Kamer”.

Dit antwoord kan alleen een verklaring vinden in de omstandigheid dat de Minister „nog niet de gelegenheid (heeft) gehad om zich een oordeel te vormen”. Had Zijne Excellentie toch kennis genomen van de beschouwingen van meer dan één Kamerlid, dan zou de verklaring dat er voor de westelijke grens van Suriname geen onzekerheid bestaat, waaraan een einde zou dienen te worden gemaakt, onmogelijk geweest zijn. De Minister heeft blijkbaar wel kennis genomen van de beschouwingen van Minister de Graaff, maar niet van de scherpe kritiek daarop zoowel in de Eerste als in de Tweede Kamer.

Bij de openbare behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1926 in de Tweede Kamer op 28 April 1926 zeide de heer IJzerman het volgende:

„Ik wil de hoop uitspreken, dat tegen de volgende begrooting de Minister de gelegenheid zal hebben gehad, die hem blijkens de Memorie van Antwoord tot dusver heeft ontbroken, om zich een oordeel te vormen over de quaestie van Suriname's westgrens.

In de Memorie van Antwoord zegt Zijn Excellentie, dat hij bezwaar heeft tegen de in het Voorloopig Verslag door verscheidene leden gevraagde overlegging van eenige stukken betreffende de quaestie, zoolang hij de stukken nog niet zelf heeft kunnen bestudeeren. Blijkbaar stelt Zijn Excellentie er dus prijs op, de gelegenheid tot de bestudeering dier stukken eerst aan zich en pas daarna aan de Kamer te geven. Het zou onbeleefd zijn Zijn Excellentie te verzoeken, die volgorde om te keeren en zich zelf het laatst te bedienen. Ik zal me dus bepalen tot het verzoek, dat de Minister, zoodra hij zich een oordeel gevormd heeft, ook de Kamer de middelen zal verschaffen zich een eigen oordeel te vormen. Want hoeveel waarde de Kamer ook zal hechten aan het oordeel van Zijn Excellentie, zoo zal zij daarom toch geen afstand willen doen van de mogelijkheid, zelf de zaak te kunnen beoordeelen. Te minder zal zij dit willen, waar de ervaring reeds geleerd heeft, dat verschillende Ministers na bestudeering van dezelfde stukken zijn gekomen tot zeer verschillende conclusies, althans tot mededeelingen aan de Kamer, welke op belangrijke punten volslagen met elkaar in strijd zijn.

Waar Zijn Excellentie ons nog niet zijn eigen oordeel kon geven, heeft hij

toch alvast iets willen geven, n.l. een verwijzing naar wat Zijn Excellentie met een zekere ironie noemt „de uitvoerige beschouwingen, welke Minister de Graaff bij herhaling aan deze zaak heeft gewijd”. Want het spreekt van zelf, dat het adjectief „uitvoerig” ironisch is bedoeld. Immers de beschouwingen, welke die Minister herhaaldelijk aan deze zaak heeft gewijd, waren in den regel juist het tegendeel van uitvoerig en vertoonden de beknoptheid van een antwoord, waarmee men zich met een Jantje-van-Leiden van een zaak wil afmaken. Niet herhaaldelijk, doch slechts éénmaal — in de Memorie van Antwoord bij de begroting voor 1924 — heeft die Minister een beschouwing aan de zaak gewijd, die men desnoods, als men niet tegen eenige overdrijving opziet „uitvoerig” zou kunnen noemen. Maar ik meen destijds afdoende te hebben aangetoond, dat die minder beknopte beschouwing gevoeglijk betiteld kon worden met „Wahrheit und Dichtung”, waarbij dan nog het woord *Wahrheit* minder mijn overtuiging weergaf dan wel uit overwegingen van parlementaire hoffelijkheid gebezigd werd.

Ik verwacht en vertrouw, dat Zijn Excellentie zich niet tevreden zal stellen met het ironiseeren van de beschouwingen van zijn voorganger, maar dat hij ons spoedig zelf een beschouwing over deze zaak zal weten te geven, die zoo helder en overtuigend is, dat niemand onzer zich gedrongen kan gevoelen nogmaals op deze quaestie terug te komen.”

Gelukkig bleef het niet bij één spreker. Ook de heer Droogleever Fortuyn voerde het woord over deze grenskwestie. Zijne belangrijke uiteenzetting volgde hier:

„Ik wensch een woord te spreken over de grensscheiding tusschen Suriname en Britsch-Guyana, een quaestie, welke in het Voorloopig Verslag is aangeroerd. Op de vraag van de Kamer om daaromtrent de noodige stukken over te leggen, is door den Minister geantwoord, dat hij er prijs op zou stellen, de zaak eerst te bestudeeren en daarna te overwegen, of die stukken aan de Kamer kunnen worden overgelegd. De Minister spreekt hier op een zoo behoedzame wijze, alsof gevraagd werd overlegging van prikkellektuur, waaromtrent de Minister vooraf zorgzaam moet nagaan, of de Kamer die lectuur wel zal kunnen verdragen.

De Minister eindigt zijn mededeelingen met de bewering, dat er in de practijk geen onzekerheid omtrent de westelijke grens van Suriname bestaat.

Als men de geschiedenis van deze zaak nagaat, komt men tot de overtuiging, dat de vraag, door de Kamer gedaan, alle reden van bestaan heeft.

Het zij mij vergund, tegenover de opvatting van den Minister te stellen de verschillende uitlatingen, die vroeger door opvolgende Regeeringen zijn gedaan ten aanzien van de quaestie, die volgens den Minister eigenlijk geen quaestie is. Er zijn n.l. twee vragen, zooals ook bij de behandeling van de begroting van Buitenlandsche Zaken is gebleken, ten aanzien van die grenskaestie.

Vaststaat dat de Korantijn de grens is tusschen Suriname en Britsch-Guyana, maar niet vaststaat, hoe de loop van die rivier is, of namelijk de voortzetting daarvan is de New River of de Koeroeni. Vaststaat, dat de Korantijn de grens is, maar niet of die rivier over de geheele breedte behoort aan Nederland of dat de grens wordt gevormd door den zoogenaamden dalweg.

Dit zijn de quaesties, die er feitelijk bestaan. En nu de uitlatingen van de Regeering in de verschillende jaren.

In 1899 heeft de Nederlandsche Regeering, na de uitspraak van het grensverschil tusschen Engeland en Venezuela over de grens tusschen Venezuela en Britsch-Guyana, aan de Engelsche Regeering medegedeeld, dat die uitspraak in geen enkel opzicht prejudiceerde ten aanzien van de rechten van Nederland, om de New River te beschouwen als de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana. In 1908, toen hier in de Kamer behandeld werd de goedkeuring van het in 1906 gesloten verdrag tusschen Nederland en Brazilië over de grens tusschen Suriname en Brazilië, werd op verzoek van de Kamer overgelegd een kaart van Suriname, en op die kaart was zoowel de grens tusschen Suriname en het Fransche gebied, waarover een geschil was dat later is opgelost door een beslissing van den Czaar van Rusland, als de grens tusschen Britsch-Guyana en Suriname aangeduid als niet vast te staan. En in de mededeelingen van de Regeering, zoowel van den Minister van Buitenlandsche Zaken, den heer Tets van Goudriaan, als van den Minister van Koloniën, den heer Fock, werd uitdrukkelijk gezegd, dat het tractaat tusschen Nederland en Brazilië niet vooruitliep op de regeling van de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana. In beide uitlatingen van de Nederlandsche Regeering dus de meening dat er een onzekerheid bestond ten aanzien van die grens.

In 1913 is intusschen door Minister de Marees van Swinderen het standpunt ingenomen, dat er ten aanzien van de grens geen enkele quaestie bestond, en hij ging zelfs zoo ver, te beweren, dat ten aanzien van de Korantijn de regel gold van het volkenrecht, wat hierop neerkomt, dat de dalweg de grens was tusschen Nederlandsch en Engelsch gebied en dus de halve rivier aan Engeland behoorde.

In 1924 nam Minister de Graaff en derde standpunt in, in tegenstelling met het standpunt van 1899 en 1908, waarbij de Nederlandsche Regeering zich op het standpunt stelde, dat de grens niet vaststaat, en in afwijking van het standpunt van Minister de Marees van Swinderen, verklaarde Minister de Graaff, dat wel is waar niet de New River, maar de Koetari-Koeroni de grens vormde tusschen Nederlandsch en Engelsch gebied, maar dat de Korantijn, en dus ook de Koeroenie over de volle breedte behoorde aan Nederland.

Wanneer men die drie uitlatingen van de Nederlandsche Regeering ziet, doet het wat zonderling aan in de Memorie van Antwoord te lezen, dat in de praktijk ten aanzien van de grens geen onzekerheid bestaat. En wanneer men nu eens neemt, dat de verklaringen van Minister de Graaff juist zijn, zooals de Minister schijnt te meenen, dan moet men niet uit het oog verliezen, dat men ook dan nog niet kan zeggen, dat er geen quaestie bestaat, want die opvatting wordt niet gedeeld door de Engelsche autoriteiten. Immers, na de verklaring van Minister de Marees van Swinderen, werd in Britsch-Guyana een officieele kaart van Britsch-Guyana vastgesteld, waarbij toch de dalweg als grens werd aangegeven en dus de Korantijn als half Engelsch-half Nederlandsch gebied wordt voorgesteld.

Men volgt dus in de praktijk in Britsch-Guyana de voor Engeland meest gunstige opvatting, die door Minister de Marees van Swinderen in het jaar 1913 is verkondigd, maar door Minister de Graaff in 1924 is bestreden. Al deze feiten bijeen genomen toonen aan, dat — in strijd met hetgeen in de Memorie van Antwoord te kennen wordt gegeven — er niet alleen geen zekerheid bestaat over de westelijke grens van Suriname, maar dat zelfs van

de zijde der Nederlandsche Regeering de meest tegenstrijdige opvattingen achtereenvolgens zijn verkondigd. Het is dus van groot belang, dat de Minister zoo spoedig mogelijk zich een eigen meening omtrent deze zaak vormt, en daarna aan de Kamer de lezing van de stukken, waarvan de overlegging is gevraagd, niet onthoudt. Dat is ook daarom van belang, omdat, indien men zich stelt op het standpunt, dat dit vraagstuk in de practijk niet van zoo groote beteekenis is, men voorbijziet, dat op het oogenblik deze quaestie misschien zonder heel veel moeite nog te regelen is. Naar de ingekomen berichten, is men reeds eenigen tijd van Engelsche zijde bezig om in het betwiste gebied concessies uit te geven. Indien men nu daarnaast nog onopgelost heeft de quaestie van de nationaliteit van de rivier, namelijk of die tot haar volle breedte behoort tot Nederland, dan wel of de dalweg de grens is, zal men later, als die concessies tot ontwikkeling zijn gekomen, veel meer moeilijkheden krijgen om tot een behoorlijke oplossing van deze grensquaestie te komen dan op het oogenblik nog het geval is. Ik kom dus tot de conclusie, dat, in tegenstelling met hetgeen in de Memorie van Antwoord is opgemerkt, er hier een onzekerheid bestaat, en dat het van groot belang is, dat deze onzekerheid ten spoedigste wordt opgeheven, en in de tweede plaats, dat, als de Regeering de gelegenheid, die thans nog bestaat om deze quaestie te regelen, laat voorbijgaan en de zaak op de lange baan schuift, de kans bestaat op het ontstaan van verschillende belangen aan Engelsche zijde, welke een oplossing zeer kunnen bemoeilijken. Ik ben intusschen, na de welwillende houding, door den Minister ten aanzien van verschillende vragen in zake Nederlandsch-Indië aangenomen, overtuigd, dat hij tot de conclusie zal komen dat, hoe ook zijn antwoord moge zijn, hij aan de Kamer de lectuur van de stukken, welker overlegging is gevraagd noch behoeft, noch mag onthouden."

Het antwoord van den Minister was kort, zooals na de Memorie van Antwoord te verwachten was:

"De heer Droogleever Fortuyn heeft gesproken over de bekende grensquaestie tusschen Suriname en Britsch-Guyana. Die quaestie is mij van oudsher niet geheel vreemd, en voor zoover ik de zaak kan beoordeelen, ben ik geneigd mij te plaatsen op het standpunt, laatstelijk ingenomen door mijn voorganger, Minister de Graaff. Dit is echter slechts een voorloopige indruk, die, naar ik hoop, spoedig van meer blijvend karakter zal kunnen zijn. Voor zoover ik de stukken heb bestudeerd, die door de Kamer ter inzage zijn gevraagd, om zich over de zaak een juist oordeel te kunnen vormen, heb ik den indruk, dat het lectuur is, die zelfs aan het meest onschuldig lid dezer vergadering veilig in handen kan worden gegeven."

De Eerste Kamer heeft over de Surinaamsche begrooting voor 1926 geen Voorloopig Verslag uitgebracht, maar zich vergenoegd met een Eindverslag van een paar regels, gedagteekend 27 Mei 1926. In de vergadering van 9 Juni 1926 heeft de Eerste Kamer de begrooting zonder debat en zonder stemming aangenomen.

Het had er allen schijn van dat de zaak weer voor de

zooveelste maal zou doodbloeden, maar het kwam anders uit:

Onder dagteekening van 15 Juni 1926 zond de Minister van Koloniën den volgenden brief aan den Voorzitter van de Tweede Kamer:

„Ten vervolge op hetgeen ik in de vergadering der Kamer van 28 April jl. heb medegedeeld omtrent mijn standpunt ten aanzien van de westgrens van Suriname (*Handelingen* 1925—1926, bladz. 719, 2de kolom,) heb ik de eer U Hoogedelgestrenge hiernevens te doen toekomen de briefwisseling, waarnaar in het Voorloopig Verslag der Kamer nopens de Surinaamsche begrooting voor 1926 onder 1°. en 3°. was gevraagd. Ik teeken hierbij aan, dat eene mededeeling van de Britsche Regeering aan de Nederlandsche van de uitkomsten van Schomburgk's exploratie, als aldaar sub 2°. bedoeld, niet is ontvangen.

Deze bescheiden worden onder inventaris overgelegd uitsluitend ter kennisneming van de leden.”

Eindelijk, eindelijk, na jaren aandringen van de Staten Generaal!

De inventaris is niet gepubliceerd, zoodat ik niet weet welke stukken zijn overgelegd, maar ik twijfel niet of er zullen er bij zijn, waarvan de inhoud mij bekend is, omdat ik ze in Suriname in handen heb gehad, en dan waag ik het met den Minister van meening te verschillen dat zij zoo heel onschuldig zijn. Maar nu ligt de vraag voor de hand: waarom hebben vorige regeeringen zoo hardnekkig voorwendsels gezocht om de stukken niet over te leggen of te publiceeren?

„Prikkellektuur” zullen ze niet bevatten en zeker kunnen ze „zelfs aan het meest onschuldige lid” der Tweede Kamer in handen worden gegeven, maar als de heeren zich den tijd hebben gegund om de stukken aandachtig te lezen, zullen zij er toch alvast dit uit geleerd hebben, dat Schomburgk in 1843 *geen andere opdracht had en kon hebben* dan om de Corantijn, die toen in haar bovenloop geheel onbekend was, te exploreeren. Hij had geen grens *vast te stellen*. Dat was de taak van de beide regeeringen. Als de Minister kon goedvinden de meer dan 80 jaar oude briefwisseling — die toch reeds „geschiedenis” is — te publiceeren ¹⁾ of aan *De West-Indische Gids* ter publicatie af te

¹⁾ Met het publiceeren is Engeland reeds voorgegaan. Zie den brief van het Foreign Office aan James Stephen Esq., op de volgende bladzijde.

staan, dan zou ik een en ander nader kunnen uiteenzetten.

Inmiddels wil ik er hier de aandacht op vestigen dat Schomburgk ten opzichte van de grenzen van Britsch Guiana met Venezuela¹⁾ en Brazilië dezelfde opdracht had als ten opzichte van de grens van Britsch Guiana en Suriname. Maar noch Venezuela, noch Brazilië is zoo onnoozel geweest te meenen dat Schomburgk *de grenzen had vastgesteld*. Die met Venezuela is eerst ± 60 jaren, die met Brazilië ± 64 jaren na de exploratie van Schomburgk, *bij arbitrage* vastgesteld. Alleen wij kunnen ons er op beroemen de beteekenis van de opdracht aan Schomburgk niet te hebben begrepen.

In mijn artikel „*De grenzen van Nederlandsch Guiana*” („*Tijdschr. v. h. Kon. Nederl. Aardr. Genootschap*”, December 1898, blz. 822/823, vestigde ik de aandacht op een *Parliamentary Paper*” van 11 Mei 1840, een brief, nl. door het Foreign Office op 18 Maart 1840 gericht tot James Stephen Esq. (onder-staatssecretaris voor de Koloniën), waarin, naar aanleiding van voorstellen van Henry Light, Gouverneur van Britsch Guiana, wordt medegedeeld

„that the course of proceeding which Lord Palmerston would suggest for the consideration of Lord John Russell is, that a map of British Guiana should be made out according to the boundaries described by Mr. Schomburgk; that the said map should be accompanied by a memoir, describing in detail the natural features which define and constitute the boundaries in question; and that copies of that map and memoir should be delivered to the governments of Venezuela, of Brazil, and of the Netherlands, as a statement of the British claim. That in the meanwhile British commissioners should be sent to erect landmarks on the ground, in order to mark out by permanent erections the line of boundary so claimed by Great Britain. It would then rest with each of the three governments above mentioned to make any objection which they might have to bring forward against these boundaries, and to state the reasons upon which such objections might be founded, and Her Majesty's Government would then give such answers thereto as might appear proper and just”.

Bij deze „course of proceeding” dus *geen sprake van gezamenlijke exploratie!*

¹⁾ Op een kaart behoorende bij de *Official History of the Discussion Between Venezuela and Great Britain on their Guiana Boundaries*, Atlanta, Ga. 1896, vind ik aangeteekend dat de Britsche Regeering tusschen de jaren 1839 en 1841 aan Robert Schomburgk de exploratie had opgedragen „without the knowledge or consent of Venezuela”.

Uit de overgelegde stukken zullen de leden van de Tweede Kamer zich kunnen vergewissen of en in hoeverre bij de exploratie van de Corantijn door Schomburgk deze „course of proceeding” is gevolgd.

De Tweede Kamer heeft een gelukkig oogenblik gehad, toen zij overlegging verzocht van „de mededeeling van de Britsche Regeering aan de Nederlandsche Regeering van de uitkomsten van Schomburgk's exploratie”. De Minister verklaart dat die mededeeling *niet is ontvangen*. Dit is een verklaring *van het hoogste gewicht!* Ik neem aan dat het archief van Buitenlandsche Zaken grondig is doorzocht. *De Britsche Regeering heeft het dus aan het toeval overgelaten of onze Regeering van Schomburgk's uitkomsten iets zoude te weten komen!*

Hoe is deze houding van de Britsche Regeering te verklaren? Heeft zij, wetende hoe haastig en onvolledig de verkenningstocht van Schomburgk is geweest, gemeend dat de uitkomsten geen redelijke basis vormden voor een verdrag tot vaststelling van de grens?

Nòch in Suriname, nòch hier heeft men zich bekommerd om de reis van Schomburgk. Waarschijnlijk heeft men in Suriname niet eens geweten dat hij zijn reis had beëindigd. Maar inmiddels werd zijn onvolledige kaart tallooze malen in allerlei schalen gereproduceerd, waardoor langzamerhand de meening ontstond dat er werkelijk een grensregeling had plaats gevonden.

Toen in 1871 Barrington Brown de New River ontdekte en verklaarde dat deze, en niet de door Schomburgk afgevaren bronrivier, de voortzetting van de Corantijn vormde, had het op den weg gelegen van de Britsche Regeering om, op grond van de nu gebleken onzekerheid, aan onze Regeering voor te stellen om gezamenlijk het brongebied te exploreeren. Edoch, zooals ik reeds in een vorig artikel opmerkte, de ontdekking van Brown heeft waarschijnlijk de aandacht van het Foreign Office niet getrokken en onze Regeering heeft er niet van geweten vóór er uit Suriname op werd gewezen.

Trots wijlen Lord Salisbury's afwijzend gebaar, toen

onze Regeering protesteerde tegen de overschrijding van haar mandaat door de arbitrale rechtbank van Parijs in 1899, staat de zaak dus zooals ze was toen in 1843 aan Schomburgk de opdracht werd gegeven om de Corantijn te exploreeren. Tóen was men onbekend met den toestand in het brongebied; nú weet men er iets meer van, maar de uitkomsten der beide onderzoekers kloppen niet. Geen redeneering van wijlen Lord Salisbury kan daar iets aan veranderen.

Onzekerheid bestaat ook omtrent de vraag of de rivier in haar geheele breedte Nederlandsch gebied is, ; maar om niet eeuwig aan het herhalen te blijven, zal ik hier volstaan met te verwijzen naar hetgeen ik daaromtrent mededeelde in mijne artikelen in de nummers van *De West-Indische Gids* van December 1922 (4e jaarg., blz. 409/410) en van December 1924 (6e jaarg., blz. 357). Alleen wil ik er bijvoegen dat deze kwestie meer dan eens de gemoederen in Demerary heeft warm gemaakt en dat wrijving vroeg of laat niet zal uitblijven. Die te voorkomen is wijs beleid!

Helderen de overgelegde stukken ook op hoe in 1913 de Procureur-Generaal aan de Koloniale Staten kon mededeelen, dat de grenskwestie reeds in 1903 was opgelost, en hoe in hetzelfde jaar de Minister van Buitenlandsche Zaken, Jhr. de Marees van Swinderen, kon verklaren dat het in overeenstemming met de Britsche Regeering *een uitgemaakte zaak* was, terwijl in 1924 Minister de Graaff verzekerde dat, na het antwoord van wijlen Lord Salisbury, opvolgende Regeeringen geen aanleiding hebben gehad om op deze aangelegenheid terug te komen?

Het wil mij voorkomen dat de Tweede Kamer na kennisneming der overgelegde stukken iets *moet* doen. In de eerste plaats aandringen op de publicatie der briefwisseling, om deze naast zich te hebben, wanneer een verdere stap zal worden gedaan, b.v. wanneer het komt tot een interpellatie, die m.i. niet kan uitblijven. Komt het daartoe, dan zal deze, dank zij de overgelegde stukken, onder gunstiger omstandigheden gehouden worden dan die aange-

vraagd door wijlen Jhr. Mr. van Doorn en welke op de agenda van 25 Juni 1914 stond, maar die niet gehouden is. (Zie *De West-Indische Gids*, 2e jaarg. (1920), blz. 350). Eenige maanden vroeger had de toenmalige Minister van Buitenlandsche Zaken, Jhr. Mr. Loudon, verklaard geen vrijheid te vinden om de overlegging der stukken te bevorderen.

Waartoe de interpellatie zal moeten leiden heb ik uiteengezet in mijn artikel in het Novembernummer 1925 (7de jaarg., blz. 344) van dit tijdschrift.

De Regeering dient de kwestie aan te vatten bij het punt waar zij, volgens de verklaring van Minister de Graaff, is blijven steken, n.l. bij het afwijzend gebaar van wijlen Lord Salisbury, dat niet op onbetwistbare gronden kan berusten. Schroom om met de kwestie bij de Britsche Regeering aan te komen mag men bij Jhr. van Karnebeek niet veronderstellen. Wordt de zaak in de juiste vorm aan de Britsche Regeering voorgelegd dan twijfel ik niet of onze Regeering zal een geopend oor vinden. Wij moeten het Foreign Office niet kopschuw maken door te spreken van „onze rechten om de New River als de grens te beschouwen”. Wij moeten op den voorgrond plaatsen dat wij bereid zijn als de grens in de rivier den dalweg aan te nemen, voor zoover dit in een rivier van het karakter van de Corantijn mogelijk is, met dit voorbehoud — om een zee van moeilijkheden te voorkomen — dat de eilanden Nederlandsch gebied blijven, maar dat wij tegelijkertijd voorstellen omtrent de grens in het brongebied tot overeenstemming te komen na een gezamenlijke exploratie, die wij noodig achten, omdat de twee Engelsche onderzoekers, die het gebied hebben geëxploreerd, tot verschillende uitkomsten zijn gekomen. Wij moeten goed doen blijken dat het ons niet te doen is om den driehoek tusschen de beide bronrivieren, maar dat wij eindelijk een grensscheiding wenschen, om ook in de toekomst alle wrijving te voorkomen. Terecht zeide de heer IJzerman op 10 November 1925 in de Tweede Kamer: „Hoe die grens wordt vastgesteld, is voor Suriname geen levensquaestie, maar dat zij wordt vastgesteld, is voor Suriname van groot belang”.

Alle grenzen in de Guiana's staan nu vast behalve die tusschen Britsch- en Nederlandsch Guiana.¹⁾ De Britsche Regeering heeft zonder twijfel kennis genomen van de beschouwingen van Dr. IJzerman en van de uitspraak van het bestuur van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap en zal nu eerder dan vóór dien geneigd zijn tot een gezamenlijke exploratie, die misschien tot uitkomst zal hebben dat de kaart van Britsch Guiana, voor zooveel betreft het brongebied van de Corantijn, ongewijzigd zal blijven.

Van zekere — ik durf er niet bijvoegen: wel-ingelichte — zijde, werd mij de opmerking gemaakt, dat onze Regeering bezwaarlijk aan onzen Gezant in Engeland kan opdragen de zaak in te leiden, omdat deze dan zijne, als Minister van Buitenlandsche Zaken in 1913 afgelegde verklaring zou moeten inslikken, maar het spreekt van zelf dat zulke overwegingen geen gewicht in de schaal leggen. Een zuur gezicht van het Foreign Office, een mauvais quart d'heure, heeft Jhr. de Marees van Swinderen overigens dubbel en dwars verdiend voor zijn onbesuisde verklaring van 1913.

Volgens zijn hiervoren opgenomen Memorie van Antwoord acht Jhr. van Karnebeek zich in de kwestie van het bezit der rivier niet ten volle tot oordeelen bevoegd. Niettemin laat hij daarop volgen „dat er voor hem voorschands²⁾ geene aanleiding (bestaat) deze aangelegenheid tot eene internationale quaestie te maken”.

Ik beweer niet te veel wanneer ik zeg dat Jhr. van Karnebeek nog niet voldoende op de hoogte is van de kwestie der bronrivieren. Daarom doet het vreemd aan, dat hij, na de klemmende rede van den heer IJzerman te hebben aangehoord, tot de conclusie kon komen dat hij „die quaestie niet (kan) beschouwen als aan de orde te zijn”.

Vijf en twintig jaren zijn de Staten-Generaal van mee-

¹⁾ En gedeeltelijk die tusschen Fransch- en Nederl. Guiana.

²⁾ Alweer dit woord, dat in de beschouwingen van den heer de Graaff zoo irriterend werkte, omdat de portée daarvan niet was te begrijpen. Bedoelt Jhr. van Karnebeek dat hij eerst de kwestie grondig wil bestudeeren?

ning dat de kwestie *wel* aan de orde is. Zegt dat voor Jhr. van Karnebeek niets? Waarop wacht hij? De diplomatieke machine werkt langzaam, maar aan alles komt een einde. Wie weet, ook aan het geduld van de Volksvertegenwoordiging?

Den Minister van Koloniën doe ik geen onrecht, wanneer ik meen, dat Zijne Excellentie nog niet wegwijs is geworden uit de verwarring door voorgangers in deze kwestie gesticht. Men mag van hem verwachten, dat hij tot een juist inzicht zal komen wanneer hij zich niet bepaalt tot kennisneming van de beschouwingen van den heer de Graaff, maar — in het licht van de aan de Tweede Kamer overgelegde stukken — ook aandacht wijdt aan hetgeen in de Staten-Generaal en daarbuiten tegen die beschouwingen is aangevoerd.

Door de overlegging der stukken aan de Tweede Kamer heeft Dr. Koningsberger reeds bewezen, dat hij zich niet gebonden acht door ongemotiveerde handelingen zijner voorgangers.

Als beide Ministers de zaak nader willen overwegen, zullen zij inzien, dat er geen enkele reden is om die niet onverwijld ter hand te nemen.

Moge het zoo zijn!

Toen Lawrence Sterne met zijn Tristram Shandy gevorderd was tot het 18de hoofdstuk van het 5de deel teekende hij door vijf wonderlijk kronkelende lijnen den loop van het verhaal in de voorafgaande deelen. Hij hoopte met de geschiedenis in een bijna rechte lijn te kunnen voortgaan.

De lust heeft mij bekropen om ook door een kronkelende lijn den loop van deze grenskwestie aanschouwelijk voor te stellen, maar ik heb daaraan niet toegegeven omdat mijn hoop nog maar flauw is, dat de geschiedenis in een bijna rechte lijn zal voortgaan.

Den Haag, Juli 1926.